

Прикази

Александар Јевтић

УСПРАВЉЕНИ У ВЕКОВЕ

Издавач: Општински одбор Савеза удружења бораца НОР-а Ваљево, 1974.

Ове године изашло је из штампе једно обимно дело из народноослободилачке борбе ваљевског краја под називом „Усправљени у векове”. То је хроника Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда 1941-1943. године чији је аутор Александар Јевтић, један од бораца овог прослављеног одреда.

У књизи су описане борбе Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда, Посавотамнавског, Суворовског, Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда „Жикица Јовановић — Шпанац” и Ваљевског партизанског одреда основаног 1943. године као и одреда који су деловали на овом подручју крајем 1941. године и почетком 1942. године. Аутор се није задржао само на опису борби већ је изнео доста података и о животу на слободној територији, о полагању партизанске заклетве, раду партијских организација, о партизанским народним судовима, о првој партизанској радио станици, о курирској и обавештајној служби, партизанској болници, о саветовању у селу Драгодолу, о дочеку Нове године и о многим другим догађајима.

Пуно је херојских дела, врло успешно одабраних примера пожртвовања, етике, самоодрицања што нашу револуцију чини изузетно великом.

На доста прегледан начин дат је историјат Ваљевског народноослободила-

чког партизанског одреда те је читалац у могућности да на примеру овог одреда сагледа део наше револуције, њене токове, идеје и људе, а посебно улогу Комунистичке партије Југославије која је организовала устанак и водила партизанске јединице до коначне победе.

Аутор је уложио велики труд приликом истраживања и писања што се може видети из сакупљеног материјала који је обрађен и подељен на 17 поглавља. Међу њима би издвојили следећа: Колубара у пламену, Тамнава букти у ослободилачком пламу, акције и борбе Азбуковачко — рађевске партизанске чете, Подгорина и Посаво-Тамнава се дижу на устанак, борбе Ваљевског НОП одреда за стварање слободне територије, рад на слободној партизанској територији и борбе за проширење и очување слободне партизанске територије.

Ово дело је права ризница чињеница и интересантних догађаја на основу којих је аутор успео да реконструише стварање, раст и успехе Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда.

Књига има и извесних пропуста. Литература није у довољној мери коришћена, посебно општег карактера, што би омогућило аутору да Ваљевски народноослободилачки партизански одред потпуније сагледа у срп-

ским условима и више истакне његове специфичности. Врло је мало да-то фотографија из живота Ваљевског одреда којих има довољно за један солидан избор. Промакле су и извесне материјалне грешке као на пример: наводи се да је половином 1941. године радило у Ваљеву Окружно начелство, а оно је устројено тек крајем те године. Приликом цитирања често је изостављен број књиге (случај зборника). Највећи пропуст је што нема списка бораца Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда са краћим биографијама. Уби чајено је у оваквим радовима да се објави такав списак који би био врло значајан с васпитне стране а омогућио би да се сагледају састав и структура бораца Ваљевског одреда.

Без обзира на ове пропусте књига је добра и корисно ће послужити, посебно, младој генерацији да боље упо зна нашу револуцију и да се на њеним примерима стално учи и надахњује.

Овај рад представља знатан напредак у односу на „Ваљево — град устаника” како по богатству коришћеног материјала, нарочито архивских извора, тако и по методолошкој обради грађе.

Врло успеле скице помажу да се многи догађаји и покрети јединица што боље схвате као што су борбени

пут Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда и Суворовског народноослободилачког партизанског одреда.

На крају књиге налази се хронологија Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда, регистар места, регистар личних имена прилози (списак чланова КПЈ на подручју Окружног комитета КПЈ за Ваљево крајем априла 1941, списак чланова КПЈ и СКОЈ-а који су 14. VIII 1941. године извршили саботажу у „Вистаду”, списак чланова КПЈ Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда 1941-1942. списак бораца, Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда који су 6. марта 1942. године прешли у Босну) и извори и литература. Све ово обогаћује књигу и помаже читаоцу да се лакше снађе у обиљу материјала.

Издавач је Општински одбор савеза удружења бораца НОР-а Ваљево, а књига се појављује у оквиру тек основане библиотеке Прилози за историју ваљевског краја — књига IV (мада излази прва по реду).

На крају би пожелели Савезу бораца да истраје у овом послу и да нам што пре понуди нове књиге из ове библиотеке помоћу којих ће моћи још потпуније да се сагледа историја револуције у овом делу Србије.

Милан ТРИПКОВИЋ